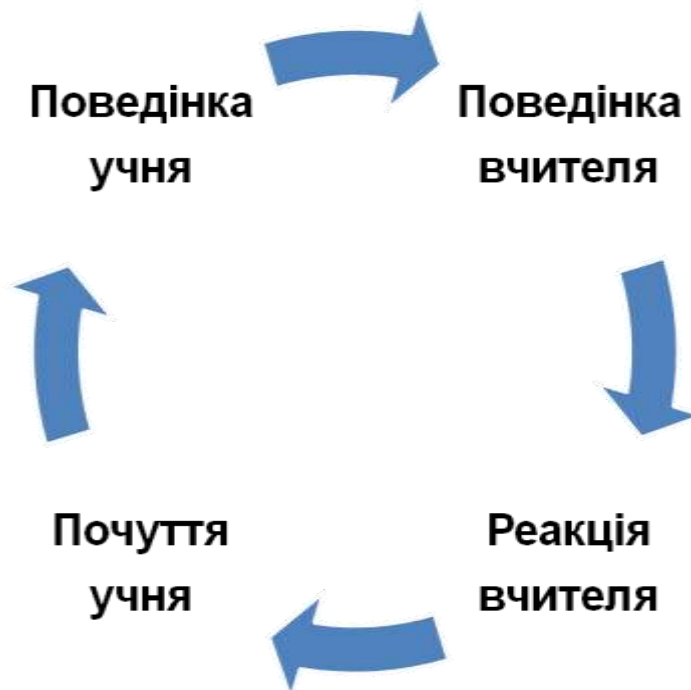

Інтеракція: вчитель – учень

*„Неможливо без правильного розуміння людини, визначити причину його поведінки ...”
Dreikurs (1982)*

Тези

- В школу приходять весь учень, а не лише його розум.
- Кожний вчитель, хоче того чи ні, є також вихователем.
- Так учні, як і вчителі приходючи в школу, приносять з собою свої проблеми.
- Уроки, мають бути нагодою особистого розвитку учня, а не лише здобуванням знання.

www.osvita.org.pl

Інтеракція

Процес взаємодії, який відбувається між людиною і навколишнім середовищем, також між людиною та іншою людиною, між людиною а групою, між людиною а ситуацією.

Процес взаємодії включає в себе явище сприйняття і комунікації.

Умови взаємодії

- кожен партнер свідомо випромінює певну поведінку та отримує (відбирає, приймає) поведінку,
- є процес комунікації,
- партнери взаємно впливають один на одного (поведінка “А” модифікована є поведінкою “В” і навпаки).

Форми взаємодії вчителя і учня

- Спонтанність учня
- Скоординована діяльність вчителя і учня
- Домінування вчителя

Спонтанність учня

- активність та спонтанність учня залежить тільки від його внутрішніх ресурсів, які дозволяють йому на більш поверхове, або більш глибоке проникнення контексту, складеного вчителем

www.osvita.org.pl

- в учня, тут створені умови для вільного дослідження та пізнання навколишнього світу, у нього немає натомість жодної можливості зверифікувати свої відкриття, залишається йому (як основний) – метод пошуків шляхом проб і помилок та експериментування
- діяльність вчителя (його активність), таким чином, обмежується лише до початкового етапу контакту з учнем

Скоординована діяльність Учня та вчителя

- цей тип взаємодії може бути описаний як входження учня і вчителя в діалог та співробітництво, домінуюче положення займає учень
- вчитель, входячи з ним в активний контакт, бере до уваги його інтереси, здібності, потреби, очікування і відповідньо до них, достосовує свою пропозицію дій або приймає пропозицію учня
- вчитель разом з учнем спільно створюють контекст для своїх дій, спільно формулюють завдання, спільно шукають заходів задля їх здійснення, спільно долають труднощі, що виникають
- програма дій, створюється під час спільних дій учня і вчителя, обидва мають можливість розвивати свої різні повноваження, щоб розширити почуття, підвищувати самооцінку і почуття бути підметом дій – вони досвідчують цього самого
- їх власна активність має вплив на активність партнера, моделює її, іноді їх дії розходяться, але через деякий час, кожен з них багатший і з новим **досвідом**, витягнутими поодиноці або в діалозі з іншою людиною висновки, може повернутися і ввійти в контакт з його колишнім партнером в новому, більш високому, на більш глибокому рівні, може тоді не тільки більше, дати, але він також може більше отримати

Скоординована активність Вчителя і учня

www.osvita.org.pl

Учитель вступає в активний контакт зі своїм учнем зі своєю власною програмою, яка потім адаптується до потреб, очікувань та зацікавлень свого партнера у спільних діях.

Домінування вчителя

- активність вчителя це не лише підбірка цілей і методів роботи, але також розробка програми, вибір заходів і способів праці, включаючи в те і заходи для покарання і нагороди

- активність учня є контрольована вчителем, учень виконує його команди, немає місця на власні думки (ідеї), креативність

Блокування зв'язку

- Наказування. Приклад: *„Перестань жаліти себе, берися за роботу!”*
- Попередження, загроза : *„Якщо не будеш працювати, забудь про добрі оцінки!”*
- Моралізування, виголошування проповідей: *„Тобі добре відомо, що з моментом коли приходиш у школу, твоїм завданням є вчитися”*
- Поради, сугестії, подавання розв'язок: *„Ти повинен краще організувати собі день. Тоді все встигнеш зробити”*

www.osvita.org.pl

- Інструктаж, лекція, надавання доказів: „ Давай подивимося на факти.
Памя'тай, що до кінця шкільного року залишилося лише 34 дні і стільки часу тобі лишилося на виконання цього завдання”
- Засудження, критика, несхвалення: „ Ти просто лінивий, або любиш покладати все на останню хвилину”
- Ображування, глузування, знуцання : „*Поводиш себе як учень четвертого класу, а не кандидат на учня середньої школи”*
- Інтерпретування, аналізування, діагнозування: „*Ти просто хочеш відмовитися від виконання цього завдання”*
- Похвала, твердження: „*Ти дуже обдарована , талановита, молода людина. Я впевнений, що яось впораєшся з тим.”*
- Заспокоювання, співчутливість, потішування: „*Ти не самотній, що подібне переживає. В мене були такі самі проблеми з важкими завданнями.”*
- Опитування, перехресний допит: „ Як думаєш, завдання надто складне? Скільки часу йому вже пожертвував? Скільки годин на день присвячуєш на це? “
- Відволікання, витівка, розважування: „ Давай поговоримо про що-небудь приємне. Зараз не час говорити про це. Мені здається, що хтось встав сьогодні лівою ногою ”

90 - 95% вчителів реагує одним з тих дванадцяти способів, коли мають до діла з подібним (типовим) повідомленням від учнів, в яких якісь проблеми.

Наведені приклади поведінки і коментарів вчителів безперечно не приносять очікуваного результату, а можуть значно погіршити взаємні реляції.

Правила розмови з учнями

Метою розмови, яку хоче нав'язати вчитель, з учнем, може бути охота встановлення відносин, пізнати учня, його думки на конкретну тему. Це може також бути потреба

www.osvita.org.pl

визначити деталі події, отримати зворотню інформацію, закладення договору (контракту), отримання інформації потрібної до подальшої праці.

Обставини

Обставини, в яких розмова проводиться розмова (наприклад, брак часу, шум, позиція учня стоячи, сидячи вчителя, гучний голос, підчеркування своєї переваги, реальність, визнання відмінностей, і т.д.), мають також важливе значення. Вони можуть заохочувати співрозмовників, але й перешкоджувати в контакті.

Позиція

Слід також враховувати, з якої позиції вчителі повинні поговорити з учнем. Кожен з нас, спілкуючись з людьми, користуватися тією або іншою мірою з трьох станів его: Дорослий, Батько (критичний, піклуючийся) і Дитини (приспосованого, природнього). Це особистість в термінах трансактного аналізу. Вони є відображенням особистих етапів розвитку, досвіду, через які ми пройшли, і пов'язані з важливими для нас людьми, поведінка яких моделює і нашу (поведінку).

Повідомлення "я".

Щоб відбувся процес порозуміння, слід стосувати повідомлення типу "я". Повідомлення "я" говорить лише про мене, про мої реакції і мої відчуття. Це інформація, що у мене проблема, але не примушує партнера до зміни своєї поведінки, ані не накидає йому, що і як він повинен зробити. Це він повинен підняти рішення. Не позиціонує, нічого не закидає, і не узагальнює.

Повідомлення "ти"

Повідомлення "ти" примушують найчастіше співрозмовника до прийняття позиції самозахисту. Адресат повідомлення "ти" має відчувати себе винуватим у чомусь, критикованим, принижуваним і т.п. Він переживає свої емоції, нерідко в результаті власної поведінки - тоді повідомлення "*Весь час щось нищиш*" безперечно не допоможе йому змінити поведінку.

www.osvita.org.pl

Повідомлення “я”

Дають набагато кращий результат, ніж домагання, загроза, або доручення.

Повідомлення „ти”

Дуже часто викликають реактивну поведінку, агресію. Це блокування порозуміння – чого не хочемо.

Активне слухання

„Одною з найбільш складних речей для вчителів, це зрозуміти і прийняти висновок, що можна допомогти іншій людині просто слухаючи її. Вчителі, які намагаються використовувати метод активного слухання, виявляють, що це не ознаяє витратити час, але багато в чому забезпечує більше часу для ефективного викладання і навчання “

Gordon Thomas: Wychowanie bez porażek w szkole

- Активне слухання допомагає учням змагатися з сильними емоціями та поборювати їх. Розкриття їх – зокрема тих негативних – допомагає звільнитися від них, завдяки чому учень може повернути до своїх обов’язків.
- Активне слухання допомагає учням зрозуміти, що не повинні боятися своїх почуттів, і що ці почуття не є поганими. У них право їх мати! Вчитель повинен допомогти учневі зрозуміти, що його почуття це “друзі”.
- Активне слухання допомагає розв’язати проблему самим учнем. Сприяючи учневі до того, щоб висказатися, сприяє відпрацюванні проблеми, названні її.
- Активне слухання доводить до цього, що учень з більшою охотою слухає свого вчителя.
- Активне слухання сприяє нав’язанню кращих відносин з учнем.

Відображаючи почуття

www.osvita.org.pl

Ефективний вчитель, це свого роду “дзеркало”, яке вміє назвати почуття, про які говорить учень, адекватно називає емоції. Завдяки цьому учень впевнений, що його не лише вислухають, але й зрозуміли.

Перефразовуючи

Полягає на тому, щоб своїми словами повторити (назвати) те, що сказав хтось інший. Має це на меті перевірку, чи зачуте є правильно зрозуміле адресатом повідомлення. Немає тут місця на оцінку самого змісту повідомлення.

10 заповідей активного слухання

1. Не говори. Хто говорить, не слухає.
2. Розслаб співрозмовника. Покажи йому, що він може вільно говорити, створи сприятливий клімат .
3. Покажи , що слухаєш. Покажи зацікавлення. Якщо хочеш зрозуміти, що хтось говорить, ти повинен уважно слухати.
4. Не роби нічого іншого, навіть коли це важливе. Відповідаючи на телефон під час розмови показуєш, неповажне ставлення до співрозмовника.
5. Зрозумій ситуацію співрозмовника. Спробуй уявити собі, що ти в його положенні, щоб зрозуміти його точку зору.
6. Будь терплячий. У тебе має бути час. Не слухай " на ходу ".
7. Будь спокійний. В іншому випадку, можеш погано оцінити інтенції співрозмовника .
8. Не дозволяй собі на емоції. Не дозволяй собі спровокувати критикою на твою адресу. Не сварися. Навіть коли в цей спосіб в даному моменті виграєш, насправді ти програєш.
9. Ставляй запитання. Це заохочує твого співрозмовника, це ознака зацікавлення.
10. Не говори. Природа дала людині два вуха і лише один язик. Це тонкий натяк на те,що повинні ми більше слухати.

www.osvita.org.pl

Створення вчителем безпечного клімату через:

1. Відносини з учнем.
2. Надання підтримки.
3. Встановлення стандартів і правил, що діють в класі / школі.
4. Оцінювання.
5. Управління класом та процесом навчання та виховання.

Створення суб'єктивного ставлення з учнем

- Завжди говорю до дитини називаючи її ім'я.
- Звертаю увагу на учня під час уроку не лише тоді коли погано себе поводить,
- Використовую зручний час, щоби показати, що цікавлюся ним.
- Посміхаюся і впізнаю учня також поза класом, чи школою.
- Говорю про нього добре в присутності інших.

Надання підтримки

- ❖ Надаю учневі сигнали, що цікавлюся ним.
- ❖ Заохочую, щоб звертався до мене, коли у нього проблеми.
- ❖ Знаю, яку підтримку може він дістати від інших.
- ❖ Підтримка вчителя може компенсувати брак такої з боку батьків та ровесників.

Чому учень так поводиться

www.osvita.org.pl

- ✓ Брак чітких норм поведінки;
- ✓ Відносини з ровесниками та вчителями;
- ✓ Сімейні проблеми;
- ✓ Важка ситуація в хаті;
- ✓ Обставини в яких проходять уроки;
- ✓ Погода.

Чому

- Охота привернути на себе увагу,
- Намір привернення уваги на своє становище (проблеми)
- Пошук акцептації в ровесників
- Бажання здобути вплив і поліпшити становище в групі,
- Бажання уникнути поразки.

Неакцептована поведінка учнів (погляд вчителів):

- Говорення
- Споживання харчів та напитків
- Жування
- Запізнювання
- Спання
- Нудьга
- Переписування від сусіда

www.osvita.org.pl

- Сварка за оцінки
- Постійне допитування, коментарі
- Бійка, лайка
- Слухання музики
- Упаковка книг до дзвінка

Реакція вчителів (на згадане):

1. Поговорю з ним.
2. Зроблю зауваження.
3. Грізно подивлюся.
4. Повдіомлю класного вихователя.
5. Пошлю до педагога або психолога.
6. Пошлю до директора.
7. Повідомлю батьків / запишу зауваження до журналу.
8. Накричу на нього.
9. Насміюся з нього (в присутності товаришів).
10. Загрожу.
11. Зроблю вид, що не бачу.

Які почуття називає учень?

Нервозність

Гнів

www.osvita.org.pl

Лють

Тривога

Напруга

Страх

Заплутаність

Невизначеність

Пригнічення

Розчарування

Зніяковілість

Занепокоєння

Збентеження

Прийиження

Поведінка вчителя

- Ненавмисна реакція – вчитель реагуючи емоційно, підіймає “бій”.
- Свідома стратегія – конструктивна розв’язка проблеми.

Необхідні умови, щоб зробити цілеспрямовану стратегію (вчитель)

Готовність втримати свою реакцію!!!

Вміння ідентифікувати почуття, потреби, проблему.

Приклади призупинення реакції

www.osvita.org.pl

- кілька вдихів,
- подивися у вікно,
- візьми хустинку...,
- використання "слів з посиланням" - наприклад, ... *Я бачу, що сьогодні день... на*
- клацання ручкою, etc.

Які вчителі викликають злість і агресію в учнів

Авторитарні і агресивні

- Який ображує гідність,
- Не шанує прав учнів,
- Застосовує різні форми насильства,
- Застосовує надто суворі, жорсткі межі, і наполегливо (різко) дотримується їх.

Безпорадні

- Які не вміють задбати за власні права,
- Не встановлює чітких кордонів,
- Який дає дозвіл на порушення правил,
- Який хоче виручитися кимось іншим.